

SA EESTI ANTIDOPING

PIKAAJALISED EESMÄRGID JA ARENGUKAVA

AASTATEKS 2015 – 2019

SISSEJUHATUS

Arengukava on SA Eesti Antidoping (EAD) põhimõtete, pikaajaliste tegevus- ja finantsplaanide alusdokument. See annab ülevaate hetkeolukorrast organisatsioonina, määratleb missiooni, visiooni ning seab pikaajalised eesmärgid ja tegevussuunad aastani 2019. Dokumendi väljatöötamisele on panustanud sihtasutuse nõukogu liikmed, töötajad ja dopingukontrolliametnikud. Arengukava on koostatud ajavahemikus oktoober 2014 – mai 2015. Arengukava on kinnitatud nõukogu koosolekul.

1. VISIOON

Sport ja liikumisharrastus Eestis on oma olemuselt ja avaliku arvamuse hinnangul dopinguvaba ning Eestit tuntakse ausa spordiriigina.

2. MISSIOON

Eesti Antidopingu missioon on seista Eestis puhta spordi eest koostöös riigi, ühiskondlike ja rahvusvaheliste organisatsioonidega, kasutades ning arendades erialaseid teadmisi ja oskusi.

3. VÄÄRTUSED

- **Töö kvaliteet** – Kõigis töövaldkondades viiakse tegevused ellu professionaalselt ja vastutustundlikult. Testimistel garanteeritakse kõikide testi tingimuste täitmise tagades kõikide sportlaste võrdse kohtlemise ning välistades tulemuste vaidlustamise EAD tegevusest või tegevusetusest tingitud asjaolude tõttu.
- **Rahvusvaheline tase** – meie tegevus vastab rahvusvaheliselt kokkulepitud nõuetele ning tavadele, mida tagame jätkuva ja aktiivse piiriülese koostöö kaudu
- **Põhimõttekindlus** – töötame iseseisva ja sõltumatu organisatsioonina, mis lähtub maailma dopinguvastases koodeksis kokkulepitud põhimõtetest ja reeglitest, välistades oma tegevuse manipuleerimise ja mõjutamise teistsuguseid eesmärgi omavate huvipoolte poolt
- **Usaldusväärsus ja abivalmidus** – partnerluses oleme lojaalsed ja vastutulelikud kõikidele dopinguvastases tegevuses osalejatele
- **Konfidentsiaalsus** – hoiame meile usaldatud saladusi ning konfidentsiaalset informatsiooni ja kaitseme meie tegevusse kaasatud erinevate osapoolte õigust privaatsusele
- **Läbipaistvus** – tehtud otsused ja valikud on põhjendatud ning arusaadavad

4. ORGANISATSIIONI TAUSTAINFO

4.1 Ajalugu ja regulatsioonid

Eesti Vabariik ratifitseeris Euroopa Nõukogu dopinguvastase konventsiooni 14. mail 1993, mis ühtlustab dopinguvastase võitluse eri riikides ja erinevatel spordialadel.

Eesti valitsus allkirjastas Kopenhaageni deklaratsiooni juunis 2003, väljendades soovi ühineda riikidevahelise poliitilise ja moraalse kokkuleppega tunnustada ja toetada maailma dopinguvastast koodeksit. Koodeks on põhidokument, mis tagab harmoneeritud dopinguvastase poliitika, reeglite ja regulatsioonide raamistiku spordiorganisatsioonidele ja avalikule võimule. Koodeks jõustus esimest korda 2004. aasta juulis, esimesed muudatused hakkasid kehtima 1. jaanuaril 2009 ning teine muudatuste kogum jõustus 1. jaanuaril 2015.

Eestis on Eesti Olümpiakomitee (EOK) ja Eesti Antidoping kehtestanud dopinguvastased reeglid, mis jõustusid täies ulatuses 1. jaanuaril 2010 (kooskõlastatud uue koodeksiga 2015). Reeglite järgimine on spordiga tegelemisel samaväärne võistlusmääruste järgimisega.

UNESCO spordis dopingu kasutamise vastane konventsioon võeti vastu Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Hariduse, Teaduse ja Kultuuri Organisatsiooni peakonverentsil 19. oktoobril 2005. Konventsiooni eesmärk on dopingu kõrvaldamist silmas pidades edendada UNESCO kehakultuuri ja spordi valdkonna strateegia ja programmide kohaselt dopingu spordis kasutamise tõkestamist ja selle vastu võitlemist. Eesti kiitis konventsiooni heaks 5. juulil 2007.

4.2 Üldiseloomustus (seisuga mai 2015)

Eesti Antidoping on loodud EOK ja Eesti Antidoping Keskuse poolt 03. aprillil 2007. aastal. Asutusel on neljaliikmeline nõukogu, kelle määrab ametisse EOK. Igapäevast tegevust viivad ellu juhatuse liige, testijuht ning hariduse ja koolituse projektijuht. Käsunduslepingutega on sihtasutuses dopinguproove läbi viimas 12 dopingukontrolli ametnikku (testijat).

Raviotstarbeliste erandite lubasid väljastab TUE (ravi eesmärgil lubatud erandite) komisjon ning dopingujuhtumeid menetlevad Eesti dopinguvastane distsiplinaar- ja apellatsioonikolleegium. Sihtasutuse tegevust rahastavad peamiselt Eesti Olümpiakomitee, Eesti Kultuuriministerium, Eesti Kultuurkapital ja Hasartmängumaksu nõukogu.

5. ORGANISATSIOONI TUGEVUSED JA NÕRKUSED – HETKEOLUKORRA ANALÜÜS

5.1 Organisatsiooni tugevused

- **Kvaliteetne testimis- ja uurimistegevus.** Eesti Antidoping on rahvusvaheliselt tunnustatud dopinguvastane organisatsioon, sh tööpõhimõtted on WADA hinnangul kooskõlas maailma dopinguvastasest koodeksist tulenevate nõuetega. Edu on saanud positiivsete dopingujuhtumite avastamisel.
- **Professionaalne ja motiveeritud kollektiiv.** Eesti Antidopingul on tõhus rahvusvaheliselt tunnustatud ja pidevalt koolitatav testijate kollektiiv. Töötajad on oma valdkonnas kompetentsed, omades pikaajalisi ja mitmekülgseid kogemusi antidopingu teemadel ja spordis laiemalt. Kõik antidopinguga seotud komisjonid (TUE komisjon, distsiplinaar- ja apellatsioonikolleegium) koosnevad pädevatest asjatundjatest ning tegutsevad operatiivselt.
- **Hea rahvusvaheline koostöövõrgustik.** Eesti Antidoping on osa ülemaailmsest dopinguvastasest kogukonnast, kus info liigub kiiresti, testimisi koordineeritakse riikidevaheliselt.
- **Paindlikkus töös.** Organisatsiooni iseloomustab võime reageerida kiiresti erinevates olukordades, näiteks dopinguvastaste reeglite rikkumise avastamisel, testimiste ja koolituste läbiviimisel ning koostöös meediaga.

5.2 Organisatsiooni nõrkused

- **Väike töökollektiiv.** Asutuse väiksusest tuleneb risk, et ühe inimese kadumisega info ja kompetents kaob. Töövaldkonna maht tingib vajaduse töökollektiivi laiendamiseks.
- **WADA kõrgematele kvaliteedinõuetele mittevastav oskusteave.** Koosseisu väiksusest tulenevalt vajavad arendamist uurimisalane, meditsiiniline, spordialane ning meediaga suhtlemise oskusteave.
- **Finantsiline sõltuvus rahastajatest.** Organisatsiooni iseseisev areng ning igapäevase töö valikud on piiratud Kultuuriministeeriumi ning EOK eraldatud eelarveliste vahenditega (nt piirab vajalike testimiste arvu). Täiendavate finantsressursside leidmine on objektiivsetel asjaoludel raskendatud.

6. VÄLISKESKKONNA ANALÜÜS

6.1 Suunad ülemaailmses dopinguvastases võitluses

Dopingu vahendamise rahvusvahelistumine. Järjest enam muutub spordis keelatud ainete vahendamine riigiüleseks kaasates eri riikide kuritegelikke rühmitusi. Eesti geograafilisel asukohal võib olla siin oluline roll.

Spordis keelatud ainete levik liikumisharrastuses ja elanikkonna töövõime parandamises. Järjest enam on levinud dopingu tarvitamine harrastussportlaste seas, et parandada enda kehakuvandit, langetada kaalu. Samuti on levinud dopingainete tarvitamine töövõime parandamiseks elanikkonna seas laiemalt (õppurid, suure stressi ja koormusega tegevussfäärid).

Tehnoloogia ja teaduse areng dopinguvastases tegevuses. Tehnoloogiline areng on mõjutanud dopinguvastase võitluse valdkondi, mis tingib vajaduse olulisemate arengutega kaasas käia (infovahetus, paberivaba testimine, varjamis- ja tuvastamismeetoditega kursisolek jm). Enam on levinud teaduspõhine lähenemine dopinguvastases võitluses, nii ennetustöös kui testimis- ja uurimistegevuses.

6.2 Väliskeskkonnast tulenevad takistused dopinguvastases võitluses

Puudulik ja ebahühtlane seadusandlus. Dopinguvastane võitlus on seadusandlikul tasandil nii riikidevaheliselt kui siseriiklikult ebapiisavalt reguleeritud ja Eesti-siseselt ei ole ametkondade vaheline koostöö väljaarenenud.

Uued võtted ja sihtgrupid dopingu tarvitamises. Dopingu tarvitamise ja varjamise lisandub uusi viise. Võimalike kasutajate hulk laieneb (uute vanuserühmadena lisanduvad alaealised ning vanema keskea esindajad, eesmärgid muutuvad sportlikust tulemusest hedonismi, tervise ja töövõime poole), seega muutuvad dopingujuhtumite tuvastamine ja käsitlemine järjest keerulisemaks.

WADA ja dopinguvastase tegevuse maine. Kuna EAD on otseselt mõjutatud WADA tööst ja saavutustest ning avalikust hoiakust dopinguvastase tegevuse suhtes, võib nii WADA kuvandi muutumine ja ulatuslikud meediaskandaalid mõjutada EAD töö edukust kohalikul tasandil.

Ebaselge kuvand EAD tegevustest. Erinevad osapooled (meedia, spordiametnikud, avalikkus) võivad esitada erinevaid ootusi nii EAD juhtimise, rahastamise kui igapäevategevuste osas, mis ei pruugi ühtida dopinguvastase võitluse põhimõtetega.

Arvestades organisatsiooni hetkeolukorra analüüsi ning dopinguvastases võitluses toimuvaid arenguid ja ohte, tuleb EAD pikaajalised tegevused suunata testimisstrateegia laiendamisele, kohaliku dopinguvastase seadusandluse ja ametkondade vahelise koostöö arendamisele ning tõhusamale teavitus- ja haridustegevusele. Kirjeldatud strateegilises plaanis on konkreetsed tegevused jagatud kolme ossa, mis on seotud testimise, haridustegevuse ja üldise koostööga nii kohalikul kui rahvusvahelisel tasandil.

7.1 Testimisega seotud eesmärk: laiendada testimisstrateegiat ja -plaani erinevate sihtgruppide ja spordialade lõikes

Möödik: testiplaan kvalifitseerub WADA testimisstandardi nõuetele

Esmatähtsad tegevused:

- 7.1.1** Tööle on võetud testikoordinaator/uurimisagent ja sellega on loodud uurimisvõimekus, mis vastab WADA kvaliteedinõuetele (*intelligence* ja *investigation*)
- 7.1.2** Vastavalt WADA testimisstandardile tõsta testide arvu 2019. aastaks kolm korda (võrreldes 2014. aastaga)
- 7.1.3** Tõsta testimisvahendite baasi, uuendada tööinventari
- 7.1.4** Kasutada tõhusalt olemasolevaid (WADA ja teiste NADOde) materjale, neid tõlkida ja kohandada Eesti oludele
- 7.1.5** Testimisprotseduur on viidud elektrooniliseks (*paperless testing*)

7.2 Haridus- ja teavitustegevusega seotud eesmärk: välja töötada regulaarne ning süsteemne koolitus- ja teavitusplaan erinevatele sihtgruppidele

Möödik: koolitusplaan vastab WADA haridusjuhendile ja sihtgruppide vajadustele

Esmatähtsad tegevused:

- 7.2.1** Shipärane ning alaliitudele siduv teavitus- ja haridustegevus
- 7.2.2** Koolitussüsteem tippportlastele, treeneritele ja noorsportlastele
- 7.2.3** E-õppeprogrammi väljatöötamine tippportlastele
- 7.2.4** Harrastussportlaste e-õppeprogrammi uuendamine ning levitamine
- 7.2.5** Võistlustel osalemine antidopingu teemaliste väljapanekutega

Teised olulised tegevused:

- 7.2.6** Koolitussüsteem kooliõpilastele, tudengitele, lapsevanematele jt seotud sihtgruppidele
- 7.2.7** Antidopingu osa ülikoolihariduses õpetajatele, kehakultuuri tudengitele
- 7.2.8** Antidopingu osa põhi- ja keskkoolihariduses
- 7.2.9** Alaliitudest kontaktisikute ja koolitajate leidmine
- 7.2.10** Olemasolevate (WADA ja teiste NADODE) materjalide tõhusam kasutamine, tõlkides ja kohandades neid Eesti oludele
- 7.2.11** Meedias regulaarne teavitamine dopinguvastasest võitlusest

7.3 Koostöö arendamisega seotud eesmärk: tugevdada koostööd eri tasandi partneritega nii riiklikult kui rahvusvaheliselt

Möödik: meid nähakse usaldusväärse ja arvestatava koostööpartnerina

Esmatähtsad tegevused:

- 7.3.1** Järjepidev koostöö spordialaliitudega ühistestimistel, ressursside jagamisel ja koolituste läbiviimisel, sealjuures alaliitude tegevuse järelevalvesüsteemi väljatöötamine
- 7.3.2** Koostöösuhete arendamine Eesti Olümpiakomiteega
- 7.3.3** Finantssuutlikkuse parendamine, sh koostöö arendamine äri sektori partneritega (sh luua sponsorlussuhteid), Kultuuriministeeriumiga ning rahvusvaheliste rahastajatega.
- 7.3.4** Valdkondliku poliitika kujundamine koostöös Kultuuriministeeriumiga
- 7.3.5** Õigusliku regulatsiooni väljatöötamine koostöös Justiitsministeeriumiga
- 7.3.6** Head ning ausad suhted ajakirjandusega, et võimaldada antidopingu teemade adekvaatset kajastamist
- 7.3.7** Osalemine rahvusvahelises dopinguvastases võitluses, sealhulgas panustamine ekspertgruppides, WADA tegevustes ja rahvusvahelistel võistlustel ning koostöö teiste riiklike dopinguvastaste organisatsioonidega.

Teised olulised tegevused:

- 7.3.8** Koostöösuhete edasine arendamine Sotsiaalministeeriumi ning Haridus- ja Teadusministeeriumiga
- 7.3.9** Koostöö arendamine Justiitsministeeriumi, Raviameti, Terviseameti, Veterinaar- ja Toiduameti, Politsei- ja Piirivalveameti ja teiste dopinguvastastes tegevuses potentsiaalsete osapooltega.
- 7.3.10** Teadustegevus selgitamaks dopingut tarvitamise ulatust ja seotud hoiakuid Eestis

Dokumendile on lisatud 2015. aasta tegevusplaan ja eelarve ning pikaajaline tegevus- ja finantsplaan 2016-2019.